

Становище на Национална мрежа за децата по внесеният в Народното събрание Законопроект за изменение и допълнение на Закона за семейни помощи за деца от страна на Корнелия Нинова и група народни представители

Национална мрежа за децата приветства иницирирането на промяна в Закона за семейните помощи за деца в посока разширяване на възможността за покриване на част от разходите в началото на учебната година на деца от семейства с ниски доходи, която да бъде насочена и към децата, които започват втори, трети и четвърти клас.

Влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), както и на подзаконовите нормативни актове за неговото прилагане поставят добра основа за системна и целенасочена работа, директно насочена към превенция на отпадането от училище. Конкретните мерки и приложението на поетата политика за превенция на отпадането от училище са заложиени в Национална стратегия за намаляване на дела на преждевременно напусналите образователната система 2013-2020 и Плана за изпълнението ѝ за 2016-2017 г.

Въпреки заложените мерки, данните показват негативна тенденция за намаляване на записаните деца в училище във всяка от категориите, за които Националният статистически институт измерва групови нетни коефициенти по степени на образованието. Макар и след въведената задължителна предучилищна подготовка през 2004 и увеличаване на обхвата ѝ през 2012 за децата на възраст съответно на шест и пет години, първоначално се наблюдава повишено записване, но от учебната 2013/2014 се отбелязва негативната тенденция към понижаване на нивата от 83,6% на предучилищна подготовка и 95,5 % на началното образование до 79,4% и 92,1 през 2016/2017 г¹.

В „Националната програма за Развитие: България 2020“ е поставена целта 95 % обхват на децата на възраст 4 години в детските градини. Това съответства и на поставените цели на ниво Европейски съюз (т. нар. Цели от Барселона), според които е необходимо постигането на 95 % обхват на предучилищното образование.

Тук отчитаме предизвикателствата за достъпа до предучилищна подготовка в следната посока:

- При децата от уязвими общности се отчитат диспропорционално ниски нива на участие и посещаемост на детска градина. Участието на децата от общности в неравностойно положение, особено при ромите, е трайно под 50 %. Често това са деца, които биха имали най-голяма полза от образование в ранна детска възраст.
- Проблемът с инфраструктурата от гледна точка на достъп остава в големите градове, където наличието и ефективността на използване на съществуващите заведения създава реални предизвикателства пред обхващането на всички деца в детските градини.

Данните за 2015 г. показват, че 43,7% от децата в България са в риск от бедност или социално изключване, като за сравнение, делът в ЕС е 26,9%. Увеличаващото се с всяка изминала година неравенство в

¹ Данни на НСИ: <http://bit.ly/2oxWp0t>

разпределението на доходите като цяло в обществото – най-богатите 20% от населението имат 7,1 пъти по-високи доходи от най-бедните 20%, което неминуемо се отразява и върху децата.

В тази връзка, **Национална мрежа за децата отправя конкретно предложение за разширяване на обхвата на децата и семействата**, които биха имали възможността да се ползват от предложената промяна, **с обхващане на децата в задължителна предучилищна възраст**. Задължителното образование започва преди постъпването в първи клас и предучилищното образование е не по-малко част от образователната система от училищното образование. Включването на децата в задължителна предучилищна подготовка е основен елемент от подготовката за първи клас и е предпоставка за по-доброто им справяне в училище, както и намалява риска от ранното отпадане от училище. Редица изследвания показват, че инвестирането в ранното детско развитие има значителна обществена възвращаемост, в сравнение с инвестициите в повечето други сектори. Това разбиране е изразено и от Европейския съюз чрез Препоръката на Комисията от 2013 г. „Инвестициите в децата — изход от порочния кръг на неравностойното положение“.² Липсата на адекватна подкрепа към родителите и семействата на децата в ранна възраст е свързана с понижени образователни и здравни показатели, повишен риск от поведенчески и емоционални проблеми, използване на забранени вещества, криминални прояви и други предизвикателства, всяко от които води до сериозни последици и разходи за цялото общество.

Предвид ситуацията, е важно най-нуждаещите се семейства да бъдат подкрепени с целева помощ при записване на детето в детска градина. **Национална мрежа за децата подкрепя изразеният наскоро ангажимент от страна на Министерство на образованието и науката за осигуряване на безплатен достъп до детските градини за всички деца**, но таксите за детските градини не са единствената финансова бариера за някои семейства, което води до ограничен достъп и обхват на децата от уязвими групи.

Наблюденията от практиката на организациите-членове на Мрежата показват, че към този момент не може да се говори за истинско взаимодействие между държавните институции и органи от различни сектори, което (системно) адресира преждевременното напускане на училището.

Организациите-членове на Мрежата споделят и виждането за необходимостта от въвеждането на интегриран подход между различните секторни политики за разрешаване на проблемите с детската бедност, и в частност превенция на отпадането от училище. Преодоляването на системното и трайно социално изключване на децата не може да бъде реализирано без структурни промени в публичните услуги като образование, здравеопазване и др., и обвързването на социалните помощи със социалната работа, основана на индивидуален подход и комплексна оценка на нуждата от подкрепа. Подкрепата към семейството следва да се осъществява не само след преценка на доходите на родителите, но и на другите фактори, които определят възможността на родителите да се грижат за децата си.

В тази връзка, бихме искали да изразим притесненията си, че без предприемането на промени, които да адресират системният регрес на системата за закрила на детето, обвързването на социалното подпомагане със социална работа и подобряване междуинституционалното взаимодействие между

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013H0112&from=EN>

институциите, увеличението на подкрепата за децата до IV клас може да се превърне отново в „мярка на парче“, която няма да промени съществено средата, в която живее детето.

[Национална мрежа за децата](#) е обединение на 144 граждански организации, работещи с и за деца и семейства в цялата страна. Насърчаването, защитата и спазването на правата на детето са част от ключовите принципи, които ни обединяват. Мрежата работи в четири основни области – Образование, Здравеопазване, Семейство и Правосъдие. Само през 2016 г. организациите членове на Национална мрежа за децата са подкрепили с работата си 79 044 деца и 36 577 семейства. 8 262 специалисти, работещи с деца и семейства в цяла България, са били подкрепени от организациите в НМД чрез обучения, консултации и съвместни дейности – това са социални работници, психолози, учители, съдии, пробационни служители, библиотекари, полицаи и много други.

3 юли 2017 г.

Национална мрежа за децата